

У Німеччині сільськогосподарські дорадчі служби є змішаними: приватними і при сільськогосподарських палатах. Але всі вони підтримуються відповідними урядовими програмами

Система дорадчих послуг у Німеччині пройшла тривалий період розвитку та становлення і значно різниться за територіальними ознаками.

У південній Німеччині, яка має велику кількість малих та середніх фермерських сімейних підприємств, дорадчі послуги надаються, головним чином, державними організаціями у формі офіційних консультацій.

На півночі, для якої характерні середні та великі сімейні підприємства, навпаки, такі послуги надаються сільськогосподарськими палатами¹ та дорадчими союзами.

Землі на сході Німеччини організують дорадництво у сільських адміністративних відділах та за допомогою безкоштовних консультацій, які фінансуються з державного бюджету.

У Німеччині також поширюється пропозиція приватних дорадчих послуг, які, зокрема, інтенсивно використовуються великими сімейними підприємствами та сільськогосподарськими підприємствами з найманими робітниками.

Дорадництво навчальних та дослідницьких закладів не відіграє великої ролі. Розробки дослідницьких закладів, тим не менш, дуже активно використовуються самими дорадчими службами як джерело інформації та допоміжні інструменти прийняття рішень у процесі надання порад селянам.

Офіційне дорадництво. У південних землях Німеччини надання дорадчих послуг у сільському господарстві доручено державним аграрним адміністраціям. Поряд із сільськими адміністраціями, які є інституційними виконавцями дорадчих послуг, ці послуги також все більше беруть на себе союзи виробників на замовлення земель.

Офіційне представництво деяких сільськогосподарських адміністративних закладів різняться залежно від базових напрямків аграрної та земельної політики. У нових землях, наприклад, існують так звані "управління сільського господарства та реорганізації землі", оскільки саме цей аспект має особливе значення для приватизації та реструктуризації. Сільські аграрні центри, порівняно з цим, визначаються як "управління сільського господарства та продовольства".

Офіційне дорадництво здійснюється на трьох рівнях:

- на рівні землі - Міністерством сільського господарства (назва залежить від землі);

- на рівні округу - адміністрацією округу або урядовою президією;

- на районному рівні - управлінням сільського господарства.

Таким чином, надання міністерством прямих повноважень керівництва місцевим управлінням забезпечує безпосередній зв'язок офіційного дорадництва з політичними орієнтирами уряду тієї чи іншої землі.

Перелік завдань, які стоять перед державними управліннями сільського господарства як нижчим виконавчим рівнем системи офіційного дорадництва далеко виходить за рамки лише консультацій з питань сільського господарства та включає наступні напрямки:

інфраструктура управління;

надання консультацій з питань сільського господарства;

навчання, підвищення кваліфікації та перепідготовка робітників;

введення нових порід тварин та сортів рослин;

догляд за землею та ландшафтом місцевості;

¹ Landwirtschaftskammer (Deutschland).

[http://de.wikipedia.org/wiki/Landwirtschaftskammer %28Deutschland%29](http://de.wikipedia.org/wiki/Landwirtschaftskammer_%28Deutschland%29).

дозвіл використання земельних ділянок, дозвіл первинного лісорозведення та договори про оренду землі;
участь у плануванні будівництва, що має суспільне значення;
допомога у адаптації літніх робітників, компенсаційні виплати постраждалим (або менш успішним областям);
компенсаційна допомога зонам санітарної охорони (джерелам водопостачання) покращення екологічної ситуації;
розвиток сільськогосподарського простору;
адміністративна та контролююча діяльність згідно з вимогами Європейського Союзу.

Переваги офіційного дорадництва

Для селян консультації коштують менше.

Офіційне дорадництво забезпечує надання послуг підприємствам різного розміру.

Ніхто не залишається поза увагою.

Результати консультацій доступні всім селянам як суспільне надбання. Офіційне дорадництво тісно пов'язане з іншими галузями сільськогосподарського управління, що сприяє більш швидкому обміну інформацією.

Недоліки офіційного дорадництва

Висока вартість для платників податків.

Призначені державою дорадники з постійним окладом протистоять аграрним підприємствам, які повинні самостійно нести ризик їх торгівельних операцій. Часто виникають сумніви, чи може бути той чи інший службовець ідеальним дорадником для успішної підприємницької діяльності. Гнучкість дорадчих пропозицій відносно мала; не дивлячись на значну кількість адаптаційних заходів вплив селян на зміст дорадництва залишається малим.

Відсутній вільний вибір дорадників, який дозволив би орієнтуватися на успіх.

Дорадництво у сільськогосподарських палатах. Сільськогосподарські палати також відіграють важливу роль у сільськогосподарському дорадництві Німеччини. Вони є органами суспільного права.

Законодавчою базою для роботи сільськогосподарських палат є спеціальні закони сільськогосподарських палат окремих федеративних земель.

Через обов'язкову участь усіх підприємств та робітників сільського та лісового господарства, садівництва тощо, в цих землях досягається тісне поєднання роботи сільськогосподарських палат з аграрним управлінням та самоуправлінням. Сільськогосподарські палати представляють професійні інтереси підприємств-роботодавців у питаннях професійної підготовки, дорадництва та вимог до продукції. Представництво фермерів здійснюється шляхом вибору певних людей для участі у зборах палати або на почесні посади палати. Тому фермери можуть впливати на спектр послуг, які надаються сільськогосподарською палатою. Сільськогосподарські палати водночас є також "уповноваженими представниками влади" компетентного міністерства землі з важливими завданнями, як, наприклад, розвиток та контроль програм прискорення та розвитку виробництва.

До переваг палатного принципу дорадництва можна віднести:

- Високе значення самоуправління фермерів, яке здійснюється на базі громадської діяльності фермерів за директивами штатних робітників;

- Виконання обов'язкових завдань та замовлень, при чому дорадництво чітко підпорядковується обов'язковим завданням.

- Змішане фінансування завдань палати з трьох джерел: фінансування з бюджету землі; грошові внески у палати з боку фермерів; мито за замовлені приватні консультації.

Відсоткова частка фінансування, що здійснювалося з боку землі, відносно загального фінансування складає 50%. У майбутньому, проте, частка землі у загальному фінансуванні відповідної сільськогосподарської палати буде дещо нижчою.

У нових землях палатний принцип не використовується в управлінні сільським господарством. На початку 90-х років виявилось дуже складно впровадити політичним шляхом закон про збір обов'язкових внесків фермерів.

Дорадчі кола. Дорадчі кола - це форма дорадництва, коли фермери добровільно об'єднуються у товариства, щоб разом створити дорадчий орган та фінансувати його. Ініціатива заснування дорадчого товариства надходить, як правило, з боку передових фермерів. Фермери, які вступають до об'єднання, наприклад, до дорадчого кола як його члени, зобов'язуються протягом певного терміну зробити грошовий внесок, щоб оплатити консультацію та можуть отримати необхідну пораду. За додаткову пораду береться додаткова платня.

Сьогодні значення дорадчих об'єднань та дорадчих кіл у Німеччині різняться у деяких землях залежно від досягнутого рівня розвитку дорадництва, в тій чи іншій землі. Для того, щоб сприяти розвитку дорадчих кіл, деякі землі виплачували дорадчим колам субсидії за виконання ними певних умов (біля 1/3 вартості). Оскільки сучасний стан бюджету земель не дозволяє це робити надалі, дорадчі кола повинні будуть обходитися без адміністративних субсидій земель.

Порівняно з офіційним дорадництвом ця організаційна форма має деякі явні переваги. Дорадник не має суперечності між своїми обов'язками, оскільки він займається лише дорадництвом. Для використання дорадчих послуг існує менше перешкод, оскільки всі члени дорадчого кола зробили свої внески та зацікавлені у консультації як зворотній послугі. Дорадник сприймається не як представник влади, а скоріше як "чоловік або жінка". Дякуючи тому, що дорадник часто буває на підприємстві, а фермери здебільшого продовжують своє членство у дорадчому колі, між дорадником та фермерами встановлюються дуже довірливі стосунки. На противагу чисто професійному приватному дорадництву, яке фермер потребує для вирішення конкретних проблем, дорадник від дорадчого кола може також надати фермеру профілактичну консультацію, забезпечивши його інформацією, яка допоможе йому уникнути помилкових рішень.

Приватне сільськогосподарське дорадництво. Приватне сільськогосподарське дорадництво у Німеччині можна зустріти у різних правових та організаційних формах: приватні дорадники на договірній основі, консультаційні підприємства, консультаційні канцелярії та бюро планування, що конкурують у наданні комерційних консультацій з питань сільського господарства. Суттєвою властивістю приватного дорадництва є те, що консультація надається індивідуально, виходячи з конкретної потреби клієнта.

Комерційне дорадництво концентрує свою увагу часто на найважливіших аспектах менеджменту, таких як:

- база для заснування та планування підприємства (виробництва);
- спеціальні виробничо-технічні питання;
- реструктуризація (передача) власності;
- економіка підприємства, керівництво підприємством та управління персоналом;
- пошук засобів для подальшого розвитку;
- питання інвестицій, кредитування, фінансування;
- аудит та аналіз витрат;
- консультації з питань оподаткування та права;
- збут, маркетинг;
- компетентність.

Переваги комерційного приватного дорадництва

Ця дорадча система вимагає менших витрат від платника податків.

Держава не має великого впливу на комерційне дорадництво, визнання фаховості дорадника залежить лише від нього самого. Отже, на першому плані дорадництва знаходяться тільки інтереси фермера, який потребує поради.

Оскільки різні дорадники конкурують між собою, це потребує від них значної швидкості реакції на нові або змінені умови їх компетенції.

На ринку залишаються лише кращі. Конкуренція між дорадниками забезпечує високу якість консультацій.

Позитивні результати консультацій (імідж) та відповідний попит добре оплачують роботу дорадників (великі успіхи, мотивація).

Менеджмент комерційних дорадчих служб зорієнтований на ринкову економіку, завдяки чому досягає високої професійності.

Базуючись на особистих бізнесових завданнях та на своїй роботі, націленій на перемогу, комерційні консультанти знають економічну ситуацію краще та можуть мислити та надавати фермерам поради з діловим підходом.

Сільськогосподарський підприємець може вільно вибирати свого дорадника та змінити його за потребою.

Недоліки комерційного приватного дорадництва

Комерційне дорадництво допускає прогалини. Не всі фермери можуть дозволити собі або хочуть отримати комерційні приватні консультації.

Гнучкості роботи дорадника часто заважають застарілі державні методологічні положення.

Фермери скаржаться на недостатню прозорість розрахунків за дорадчі послуги.

Інші суб'єкти сільськогосподарського дорадництва у Німеччині. В ролі інших виконавців сільськогосподарського дорадництва та надання спеціальної інформації у Німеччині слід назвати наступних:

дорадництво через об'єднання за інтересами та товариства виробників;

дорадництво через сільськогосподарські навчальні заклади та державні інформаційні служби з питань сільського господарства;

засоби масової інформації, журнали, орієнтовані на аграрні питання;

дорадництво з боку сільськогосподарських дослідницьких та експериментальних установ;

керівники підприємства - робочі кола (регулярний та координований обмін інформацією та досвідом між аграрними виробниками, часто на міжрегіональному рівні);

консультації з боку фірм, особливо виробників засобів виробництва, сільськогосподарських машин та будівельних агрегатів, переробників продуктів сільськогосподарського виробництва та фірм, які торгують продуктами сільського господарства;

дорадництво з боку кредитних установ, банків, страхових організацій та ін.